

УДК 330.332

В. Г. Чернишев,к. ф.-м. н., доцент кафедри математичних методів аналізу економіки,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

ORCID ID: 0000-0002-1531-7807

Д. В. Окара,к. ф.-м. н., доцент кафедри інформаційних технологій та прикладної математики,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса

ORCID ID: 0000-0002-4607-5521

І. А. Ковальова,к. т. н., доцент кафедри інформаційних технологій та прикладної математики,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса

ORCID ID: 0000-0002-5363-3915

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.21.36

СУЧАСНИЙ СТАН ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СІЛЬСЬКЕ, ЛІСОВЕ ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВА ЗА РЕГІОНАМИ УКРАЇНИ

V. Chernyshev,

PhD in Physico-Mathematical Sciences, Associate Professor at Department
of Mathematical Methods of the Analysis Economics, Odessa National Economic University, Odessa

D. Okara,

PhD in Physico-Mathematical Sciences, Associate Professor at Department of Information Technologies
and Applied Mathematics, Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odessa

I. Kovalova,

PhD in Technical Sciences, Associate Professor at Department of Information

Technologies and Applied Mathematics, Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odessa

THE ACTUAL STATUS OF FOREIGN INVESTMENT IN AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHERIES IN THE REGIONS OF UKRAINE

Для соціально-економічного розвитку України має важливе значення не стільки ріст економіки, а його характер, зростання на інвестиційно-інноваційній основі. Одним із найважливіших напрямів взаємовигідного міжнародного економічного співробітництва є залучення та ефективне використання прямих іноземних інвестицій в економіку регіонів України. Обґрунтовано актуальність проведення дослідження в сучасних реаліях іноземного інвестування в базову галузь — сільське, лісове та рибне господарство за регіонами України.

Проаналізовано аналіз динаміки надходження сум ПІІ в економіку регіонів України (у тому числі в сільське, лісове та рибне господарство) в 2015—2019 рр. Встановлено, що лідерами за припливом сум ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство стабільно є м. Київ, Київська, Івано-Франківська області. Останні три місяці посідали Кіровоградська, Луганська, Донецька області. В п'яти областях спостерігався темп приросту надходження сум ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство від 2,5% до 16,1%. В двадцяти регіонах спостерігався темп скорочення надходження сум ПІІ від 0,4% до 37,3%. Встановлено, що за найбільшими частками сум ПІІ у загальному обсязі інвестицій за регіонами України в 2015 — 2019 рр. лідерами є Вінницька, Тернопільська, Чернівецька, Житомирська, Херсонська, Івано-Франківська області. Останні три місяці посідали Одеська, Луганська, Донецька області. Здійснено економетричне моделювання взаємозв'язку між ВРП на одну особу населення та сумою ПІІ на одну особу населення в економіку за регіонами України у 2017 р.

За результатами дослідження обґрунтовано висновок, що іноземне інвестування є одним з важливих показників-важелів рівня економічного розвитку регіонів. ПІІ впливає, зокрема, на можливості структурної перебудови сільського господарства, впровадження сучасних інноваційних технологій, зростання обсягів виробництва одночасно з покращенням якості продукції.

It is not so much the growth of the economy that is important for the socio-economic development of Ukraine, but its nature, development on an investment and innovation basis. One of the most important areas of mutually beneficial international economic cooperation is the attraction and effective application of foreign direct investment in the economy of the regions of Ukraine. There has been substantiated the relevance of performing research activities in modern realities of foreign investment in the basic industry — agriculture, forestry and fisheries throughout the regions of Ukraine.

The dynamics of the FDI receipt in the economy of the regions of Ukraine (including agriculture, forestry and fisheries) in the years 2015—2019 has been analyzed. It was established that leaders in the FDI inflow are consistent, namely: Kiev, Dnipropetrovsk and Donetsk regions, that is, regions with the highest level of production and scientific potential. The last three places were after the Kirovograd, Chernivtsi and Ternopil regions. For twenty regions, the average rate of decline in FDI income in the economy ranged from 21.0% up to 0.02%. For five regions, the average growth rate of foreign investment totaled from 0.7% up to 44.6%. The leaders in the FDI income in agriculture, forestry and fisheries are consistent, they are the city of Kiev, Kiev and Ivano-Frankivsk region. The last three places were occupied by the Kirovograd, Luhansk, and Donetsk regions. For five regions, the growth rate in FDI inflows to agriculture, forestry and fisheries was observed within the range from 2.5% up to 16.1%. A rate of decline in FDI inflows from 0.4% up to 37.3% was observed in twenty regions. It has been established that leaders for the largest FDI shares within the total investment by regions of Ukraine in 2015—2019 are as follows: Vinnitsa, Ternopol, Chernivtsi, Zhytomyr, Kherson and Ivano-Frankivsk regions. The last three places were occupied by Odessa, Lugansk and Donetsk regions. An econometric modeling of the relationship between GRP per capita and the FDI amount per capita in the economy of the regions of Ukraine in 2017 was performed.

Comply with results of the study, the conclusion is substantiated on the fact that foreign investment is one of the important indicators of the economic development level for the regions. FDI influences, in particular, the possibility of structural adjustment of agriculture, the introduction of modern innovative technologies, and the growth of production volumes while improving product quality.

Ключові слова: регіони України, валовий регіональний продукт, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, сільське, лісове та рибне господарство.

Key words: regions of Ukraine, gross regional product, foreign direct investment, investment attractiveness, agriculture, forestry and fishery.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах політичної нестабільності, російської окупації частини Донбасу, анексії АР Крим та інших негативних факторів національна економіка не досягла значних результатів. Соціально-економічний розвиток України складно забезпечити лише за рахунок власних фінансових ресурсів. Стабілізація та зростання економіки країни та її регіонів потребує активного залучення іноземних інвестицій, для чого повинен бути сприятливий інвестиційний клімат. Світова практика вико-

ристання прямих іноземних інвестицій (ПІІ) доводить, що вони є одним із найбільш ефективних інструментів залучення національної економіки у світове господарство, і, що особливо важливо, саме виробничого спрямування, а не лише на рівні організації зв'язків у сфері обігу [1, с. 180]. Особливостями ПІІ визначаються: інвестиції в основні й оборотні засоби, цінні папери; низька ліквідність; висока рентабельність; втрата інвесторами можливості швидкого виходу з ринку; довготривалий характер [2, с. 22]. Під час фінансування способом ПІІ держава не здійснює платежі на обслуговування боргів, тобто іноземне інвестування не призводить до збіль-

Таблиця 1. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за регіонами в 2015–2019 рр. (на початок року; млн дол. США)

Регіони	2015	2016	2017	2018	2019 ¹	01.07.2019 ¹
Україна	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32884,8	33724,4
Вінницька	223,0	187,8	180,0	198,9	222,8	236,7
Волинська	271,2	247,1	246,1	251,3	265,9	274,4
Дніпропетровська	5 784,9	4 030,6	3 491,1	3 688,2	3 535,5	3 617,0
Донецька	2 322,0	1 748,0	1 249,6	1 116,4	1 288,5	1 339,8
Житомирська	259,8	222,7	216,3	226,8	234,2	244,5
Закарпатська	334,2	311,8	317,0	325,1	343,3	350,3
Запорізька	843,4	682,7	863,4	910,5	901,0	912,7
Івано-Франківська	925,9	836,6	826,6	904,7	894,6	882,6
Київська	1 750,3	1 593,4	1 516,8	1 588,7	1 594,8	1 639,0
Кіровоградська	70,6	52,5	58,9	70,1	69,3	73,7
Луганська	578,2	443,9	436,4	438,0	437,2	443,0
Львівська	1 097,6	1 032,9	833,5	930,0	945,8	974,9
Миколаївська	228,9	212,8	213,5	206,1	205,0	226,1
Одеська	1 423,3	1 320,3	1 228,8	1 202,6	1 249,4	1 258,6
Полтавська	1 039,4	1 000,1	1 003,0	1 008,8	1 024,7	1 134,2
Рівненська	242,5	199,6	159,5	134,2	130,4	132,1
Сумська	263,3	199,1	190,0	181,5	184,5	190,7
Тернопільська	55,8	49,2	48,2	45,0	100,6	107,8
Харківська	1 674,3	1 519,6	642,5	638,3	652,4	735,8
Херсонська	208,2	211,0	201,3	218,5	205,0	226,1
Хмельницька	189,1	165,5	158,2	170,8	200,5	200,5
Черкаська	512,9	348,0	334,4	335,7	329,8	340,9
Чернівецька	68,6	59,1	57,1	42,6	45,6	51,9
Чернігівська	99,8	92,1	241,3	429,6	435,8	438,2
м.Київ	17889,6	15356,3	16 516,8	16 343,9	17372,5	17661,0

Примітка: Тут і надалі дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. В окремих випадках сума складових може не дорівнювати підсумку у зв'язку з округленням даних.

¹ Тут і надалі дані станом на 01.01.2019 р. та 01.07.2019 р. є попередніми.

Джерело: складено авторами на основі [7].

шення зовнішньої заборгованості. Протягом II кварталу 2019 року валовий зовнішній борг України зріс на 1,6 млрд дол. США — до 115,5 млрд дол. США (порівняно з початком року на 0,8 млрд дол. США). Відносно валового внутрішнього продукту (ВВП) борг скоротився до 83,8% (використані попередні дані щодо ВВП за власними оцінками Національного банку України) з 84,8% на кінець I кварталу (та 87,8% на початок року). За рахунок девальвації долара до інших валют борг зріс на 177 млн дол. США [3]. Державний та гарантований державою борг по відношенню до ВВП є одним із ключових індикаторів для інвесторів. Так, у зоні євро — це 86%, а у Греції борг взагалі перевищує ВВП майже удвічі. Найбільш ключовим індикатором є "коефіцієнт доступності боргу" — співвідношення сплати відсотків до доходів бюджету. В Естонії коефіцієнт доступності дорівнює 0,1%, у Німеччині — 2%, у Литві — близько 5%. У Греції — майже 7%, що удвічі менше від України. У кінцевому підсумку Греція виявилася більш привабливою, а ми дивуємося: чому це інвестори не стільки приходять до нас, скільки масово тікають [4, с. 14].

Сільське господарство як базова галузь в Україні спроможна бути "локомотивом" у забезпеченні поступального і якісно нового рівня соціально-економічного розвитку українського суспільства. Але задля виконання цієї місії дана галузь має пройти нелегкий шлях реконструкції та модернізації: необхідно нарощувати обсяги якісної та екологічно чистої продукції, знижувати витрати, запроваджувати новітні технології, підвищувати продуктивність праці тощо. І не останню роль у цьому процесі може зіграти іноземний капітал [5, с. 27]. Одним із найважливіших напрямів взаємовигідного міжнародного економічного співробітництва є залучення та ефективне використання ПІІ (акціонерного капіталу) в економіку регіонів України. Іноземне інвестування є одним з важливих показників-важелів рівня економічного розвитку регіонів. Таким чином, в сучасних реаліях є актуальним дослідження питання активізації залучення ПІІ, аналіз їх надходжень і ефективність використання, зокрема, в сільському, лісовому та рибному господарстві в регіонах країни.

Таблиця 2. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) на одну особу населення в економіці України за регіонами в 2015–2019 рр. (на початок року; дол. США)

Регіони	2015	2016	2017	2018	2019	01.07.2019
Україна	895,5	752,7	734,8	746,9	783,3	801,1
Вінницька	138,7	117,4	113,3	126,2	143,4	151,6
Волинська	260,9	237,6	236,9	242,3	256,4	276,8
Дніпропетровська	1763,0	1235,0	1077,0	1142,8	1103,8	1124,9
Донецька	539,0	409,5	294,6	265,2	310,3	321,3
Житомирська	206,2	177,8	173,7	183,4	191,8	199,3
Закарпатська	266,2	248,1	252,3	258,9	273,8	279,2
Запорізька	476,5	388,1	494,5	526,2	528,4	532,6
Івано-Франківська	671,1	606,4	599,7	657,5	652,7	643,0
Київська	1016,7	923,8	878,0	913,8	905,0	933,7
Кіровоградська	72,2	54,1	61,2	73,4	73,8	78,0
Луганська	259,9	201,0	198,8	201,2	203,6	205,5
Львівська	435,6	410,3	331,3	370,0	377,8	388,5
Миколаївська	196,4	183,4	185,1	180,0	181,4	216,8
Одеська	596,7	554,2	516,9	506,6	527,3	530,9
Полтавська	718,9	696,4	703,8	714,2	735,8	810,5
Рівненська	209,3	172,0	137,4	115,6	112,8	114,1
Сумська	233,8	178,3	171,7	165,5	171,0	175,7
Тернопільська	52,2	46,2	45,5	42,7	96,5	103,1
Харківська	615,9	560,9	238,5	238,0	245,3	275,7
Херсонська	194,8	198,3	190,3	208,1	197,8	217,2
Хмельницька	145,3	127,9	122,9	133,8	158,9	158,3
Черкаська	409,6	279,8	271,1	274,7	274,2	281,8
Чернівецька	75,8	65,2	63,1	47,1	50,6	57,5
Чернігівська	94,8	88,4	234,1	421,9	437,0	436,3
м.Київ	6305,8	5376,8	5745,3	5657,6	5970,9	6087,1

Джерело: складено авторами на основі [7].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЮТЬСЯ АВТОРИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Значну увагу дослідженням теоретичних і практичних аспектів інвестиційних процесів (у тому числі в аграрній сфері), впливу ПІІ на економічний розвиток України та її регіонів приділяли такі українські вчені: В.М. Алексійчук, О.І. Амоша, І.В. Безп'ята, Р.М. Безус, О.І. Бланк, М.П. Бутко, З.В. Варналій, О.С. Власюк, В.М. Гайдук, В.М. Геєць, Л. Дж. Гітман, Б.М. Данилишин, М.Я. Дем'яненко, М.І. Долішній, М. Кеннон, М.І. Кісіль, Е.М. Лібанова, Е. Лоувен, Ю.О. Лупенко, П.М.Макаренко, Г.М.Марковіц, Л.О.Мармуль, В.О.Мау, О.О. Непочатенко, А.Є. Никифоров, Н.І. Патица, А.А. Пересада, П.Т. Саблук, В.Г. Ткаченко, В.Г. Федоренко, Р. Харрод, Д. Хюбнер, А.В. Чупис та ін. Віддаючи належне здобутому вагомому науковому доробку вчених, широта та складність розглядуваної теми вимагають продовження досліджень, подальшої конкретизації набутих знань, більш всебічного та ґрунтованого вивчення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є аналіз динаміки надходження сум ПІІ в економіку регіонів України (у тому числі в сільське, лісове та рибне господарство) в 2015—2019 рр.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі здійснення адміністративної реформи особливого значення набувають проблеми регіональної економічної політики, в тому числі регіонального економічного розвитку. Економічний розвиток регіону є важливою складовою економічного розвитку держави. "Сильні регіони — сильний центр" — теза, яка стала лозунгом адміністративної реформи і повинна бути реалізована в процесі її проведення [6].

Дослідимо динаміку припливу ПІІ (акціонерного капіталу) в економіку України за регіонами в 2015—2019 рр. (табл. 1).

Аналіз даних показує, що в 2015—2019 рр. регіонами-лідерами за припливом сум ПІІ стабільно є такі: м. Київ з найбільшими частками надходження у загальному підсумку від 46,6%

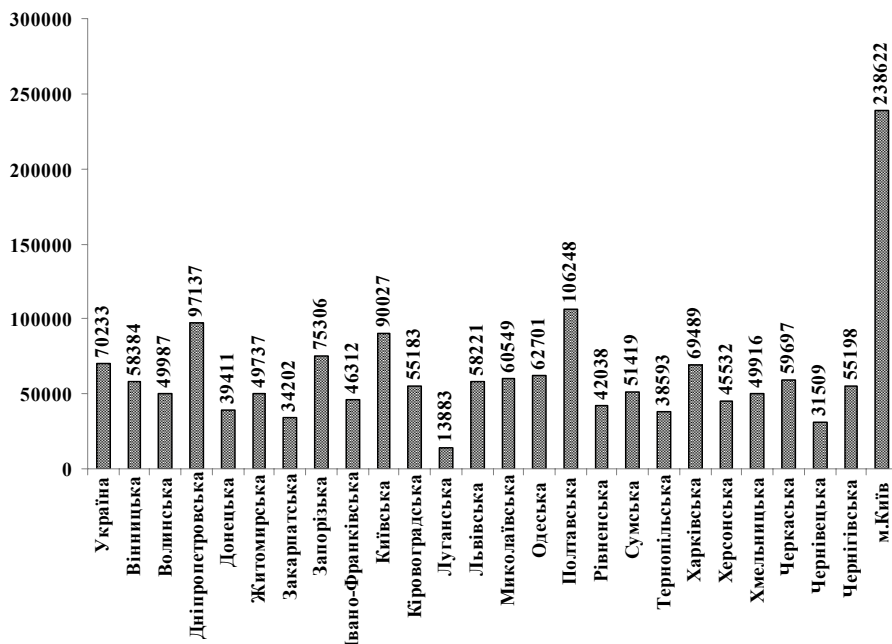

Рис. 1. Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу населення у 2017 р., грн

Джерело: побудовано авторами на основі [9].

на початок 2015 р. до 52,9% у 2017 р. і 2019 р., Дніпропетровська (від 10,8% у 2019 р. до 15,1% у 2015 р.), Київська (від 4,6% у 2015 р. до 5,0% у 2016 р. та 2018 р.), Донецька (від 3,5% у 2018 р. до 6,1% у 2015 р.), Одеська (від 3,7% у 2015 р. до 4,1% у 2016 р.) області, тобто регіони із найбільшим рівнем виробництва та науковим потенціалом. Останні п'ять місць посідали Вінницька (від 0,6% у 2015—2018 рр. до 0,7% у 2019 р.), Рівненська (від 0,4% у 2018—2019 рр. до 0,6% у 2015—2016 рр.), Кіровоградська (0,2% у 2015—2018 рр.), Чернівецька (від 0,1% у 2018—2019 рр. до 0,2% у 2015—2017 рр.), Тернопільська (від 0,1% у 2015 р. і 2018 р. до 0,3% у 2019 р.) області. В Донецькій області частка зменшувалася з 6,1% (3-є місце) у 2015 р. до 3,5% (5-є місце) у 2018 р. Луганська область постійно посідала 11-е місце з частками 1,5% у 2015 р., 1,4% у 2016—2018 рр. та 1,3% у 2019 р.. Збройна агресія Російської Федерації на Сході країни не сприяла в цих областях активному залученню ПІІ — інвестори вважають, що там можливі великі ризики втрат. Загальні масштаби економічних втрат України, за оцінками експертів, суттєво різняться залежно від часу, періоду та методів оцінки. Так, Ю. Касперович оцінює втрати ВВП України внаслідок "гібридної" війни з РФ за 2014 — 2018 рр. від 60,9 до 203,3 млрд дол. США, А. Ослунд оцінював загальні економічні втрати від окупації територій у Донецькій та Луганській областях у 71,8 млрд дол. США, а О. Савченко — у 300 млрд дол. США [8, с. 43].

Для отримання узагальнюючих показників

динаміки обчислимо середні величини: середній рівень динамічного ряду, середній абсолютний приріст, середній темп зростання, середній темп приросту, абсолютне значення 1% приросту. Так, на початок 2019 р. у порівнянні з 2015 р. сума надходження ПІІ в економіку м. Київ зменшилася на 517,1 млн дол. США, тобто у 1,03 рази. У 2015 — 2019 рр. у середньому щорічно сума ПІІ складала 16695,8 млн дол. США. Щорічно сума ПІІ зменшувалася в середньому на 129,275 млн дол. США. Середній темп зростання показника складав 99,3%, а середній темп скорочення — 0,7%. Абсолютне значення 1% приросту суми ПІІ складало 163,439 млн дол. США. На початок 2019 р. у порівнянні з 2015 р. сума надходження ПІІ в економіку Чернігівської області збільшилася на 336,0 млн дол. США, тобто у 4,4 рази. У 2015—2019 рр. у середньому щорічно сума ПІІ складала 336,0 млн дол. США. Щорічно сума ПІІ збільшувалася в середньому на 84,0 млн дол. США. Середній темп зростання показника складав 144,6%, а середній темп приросту — 44,6%. Абсолютне значення 1% приросту суми ПІІ складало 4,296 млн дол. США. На початок 2019 р. у порівнянні з 2015 р. сума надходження ПІІ в економіку Харківської області зменшилася на 1036,0 млн дол. США, тобто у 2,6 рази. У 2015 — 2019 рр. у середньому щорічно сума ПІІ складала 1025,4 млн дол. США. Щорічно сума ПІІ зменшувалася в середньому на 255,475 млн дол. США. Середній темп зростання показника складав 79,0%, а середній темп скорочення — 21,0%. Абсолютне значення 1% приросту суми ПІІ складало 6,383 млн

дол. США.

У двадцяти регіонах середній темп скорочення сум ПІІ в економіку складало від 21,0% (Харківська область) до 0,02% (Вінницька область). У Донецькій та Луганській областях — 13,7% і 6,8% відповідно. В Закарпатській, Хмельницькій, Запорізькій, Тернопільській та Чернігівській областях середній темп приросту сум ПІІ складав відповідно 0,7%, 1,5%, 1,7%, 15,9 і 44,6%.

Соціально-економічний розвиток регіонів за напрямом "Інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця" характеризує, зокрема, сума ПІІ у розрахунку на одну особу населення наростаючим підсумком з початку інвестування (табл. 2).

Аналіз даних показує, що в 2015—2019 рр. регіонами-лідерами за припливом сум ПІІ на одну особу населення в економіку регіонів стабільно є такі: м. Київ, Дніпропетровська, Київська, Полтавська, Івано-Франківська області. Останню п'ятірку регіонів-аутсайдерів стабільно посідали Рівненська, Вінницька, Чернівецька, Кіровоградська, Тернопільська області.

На початок 2019 р. у порівнянні з 2015 р. сума надходження ПІІ на одну особу населення в економіку Чернігівської області збільшилася на 342,2 дол. США, тобто у 4,6 рази. У 2015—2019 рр. у середньому щорічно сума ПІІ на одну особу населення складала 255,24 дол. США. Щорічно сума ПІІ зменшувалася в середньому на 85,55 дол. США. Середній темп зростання показника складав 146,5%, а середній темп приросту — 46,5%. Абсолютне значення 1% приросту суми ПІІ складало 4,22 дол. США. На початок 2019 р. у порівнянні з 2015 р. сума надходження ПІІ на одну особу населення в економіку Харківської області зменшилася на 370,6 дол. США, тобто у 2,5 рази. У 2015—2019 рр. у середньому щорічно сума ПІІ на одну особу населення складала 379,72 дол. США. Щорічно сума ПІІ зменшувалася в середньому на 92,65 дол. США. Середній темп зростання показника складав 79,4%, а середній темп скорочення — 20,6%. Абсолютне значення 1% приросту суми ПІІ складало 2,38 дол. США.

У 2015—2019 рр. у трьох регіонах (м. Києві, Дніпропетровській і Київській областях) у середньому щорічно сума ПІІ була більше середньої по країні. В шістнадцяти регіонах діапазон темпу скорочення суми ПІІ на одну особу населення складав від 20,6% у Харківській області до 0,4% у Волинській області. У Донецькій і Луганській областях спостерігалось скорочення темпу приросту відповідно на 12,9% і 5,9%. В дев'яти регіонах діапазон темпу приросту суми ПІІ на одну

особу населення складав від 0,4% у Херсонській області до 46,5% у Чернігівській області.

Соціально-економічний розвиток регіонів за напрямом "Економічна та соціальна згуртованість" характеризує, зокрема, валовий регіональний продукт (ВРП) у розрахунку на одну особу населення. ВРП є узагальнюючим показником розвитку економіки регіонів.

Дослідимо взаємозв'язок між ВРП на одну особу населення та суми ПІІ (акціонерного капіталу) на одну особу населення в економіку України за регіонами у 2017 р. (рис. 1) за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.

Емпірична модель (без показників Донецької та Луганської областей) має вигляд:

$$y_x = 37487 + 62,772x - 0,0048x^2.$$

Значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,8977$ свідчить про тісний кореляційний зв'язок між результуючою та факторною ознаками. Апроксимація моделлю є доброю, оскільки середня похибка апроксимації $MARE \approx 16,9\%$.

Україна завжди вважалась аграрною країною і для економіки та суспільства велике значення мав стан розвитку сільських територій. У 1913 р. сільське населення складало 80,7% його загальної чисельності. Проте поступово його частка зменшувалась й у 1966 р. сільського населення стало менше (48,8%), ніж міського [10, с. 308]. Станом на 1 січня 2019 р. частка сільського населення в середньому по Україні знизилась до 30,59%. Хоча у деяких регіонах сільське населення переважає над міським: у Чернівецькій області його 56,80%, Івано-Франківській — 55,80%, Тернопільській — 54,71%, Рівненській — 52,51%. У Вінницькій області сільське населення складало 48,62%, у Волинській — 47,78%. Суттєво частка міського населення переважала сільське у Донецькій області і складала 90,82%, Луганській — 87,00%, Дніпропетровській — 83,91%, Харківській — 81,04% [11, с. 5].

Агропромисловий комплекс належить до базових, життєзабезпечуючих галузей, стан та ефективний розвиток яких безпосередньо впливає на функціонування всієї національної економіки. Ефективність фінансування аграрних підприємств є однією з ключових проблем розвитку економіки країн. рівень життя значної частини населення України. Недостатність власних коштів для фінансування своєї діяльності у сільськогосподарських підприємствах обумовлює пошук додаткових зовнішніх джерел фінансування, найбільш доступними серед яких є кредити банків [12, с. 27]. Скориставшись результатами капіталізації на український манер у вигляді суцільної приватизації об'єктів промисло-

Таблиця 3. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) у сільському, лісовому та рибному господарстві за регіонами України в 2015—2019 рр. (на початок року; тис. дол. США)

Регіони	2015	2016	2017	2018	2019	01.07.2019
Україна	617000,0	502200,0	5862000,0	5786000,0	461173,1	525509,7
Вінницька	31103,9	25672,9	24230,8	19925,2	17306,1	18999,5
Волинська	15106,2	12602,2	12485,5	12968,6	17890,4	17707,8
Дніпропетровська	26590,2	15758,6	21885,8	25465,9	23157,5	23107,1
Донецька	11,5	4,0	0,8	0,7	... ¹	... ¹
Житомирська	16678,5	14389,2	18873,4	20018,4	21236,8	21600,0
Закарпатська	2887,7	2127,9	2222,3	2698,7	2721,9	2805,0
Запорізька	7088,8	5266,6	3809,3	3285,8	3422,6	3609,0
Івано-Франківська	78465,7	65599,9	63938,0	70097,3	68403,8	68356,5
Київська	90928,2	91818,0	82491,2	83955,8	73705,0	78362,8
Кіровоградська	9120,3	1468,7	1308,2	1956,0	1921,7	4151,1
Луганська	2369,1	930,8	844,7	820,3	826,7	861,0
Львівська	40692,6	37221,4	34802,9	32539,0	31766,2	35309,5
Миколаївська	7673,4	5341,0	5051,3	4329,0	8469,2	9977,0
Одеська	5876,1	2856,8	2640,8	1453,8	2161,8	2266,6
Полтавська	10099,4	11872,2	11002,0	13738,2	13633,4	13655,0
Рівненська	20894,0	8976,0	3777,0	2242,2	3221,1	3235,8
Сумська	8513,3	7756,4	6685,6	6556,4	6385,4	6424,3
Тернопільська	7636,4	6648,7	4317,6	4582,1	6175,0	6358,2
Харківська	21699,9	17217,9	12661,5	11020,7	17244,2	61505,6
Херсонська	23645,4	21973,9	21299,5	15757,3	8469,2	9977,0
Хмельницька	17423,5	10429,6	10059,0	10155,7	7136,7	7146,8
Черкаська	20564,8	16552,4	15522,2	17551,3	20209,5	19456,0
Чернівецька	10512,0	10133,8	9708,8	1186,5	2305,4	2367,0
Чернігівська	8706,4	10974,3	11036,4	11853,6	15845,0	19185,3
м.Київ	121144,1	94574,1	204800,0	203772,3	... ¹	... ¹

Примітка: ¹ Значення обсягів прямих іноземних інвестицій менших 0,1% до загального підсумку не наведено.
Джерело: складено авторами на основі [7] та офіційних сайтів Головних управлінь статистики областей та м. Києва.

вості великий бізнес України "поховав" усі надії на завершення індустріалізації, зосередивши свої зусилля на сировинних галузях економіки (нафта, газ, аграрний сектор) та фінансовому ринку. Саме представники останнього відіграють ключову роль у виробництві агропродовольчої продукції, зосередившись на тих її видах, які формують значну додану вартість та швидко зростання прибутку. Це позначилося на зростанні до частки питомої ваги продукції агропродовольчого сектору в структурі ВВП та у структурі загального експорту України. Таким чином, утворилася ресурсна орієнтація вітчизняного агропродовольчого сектору в системі глобальних економічних відносин [13, с. 3]. Має місце структурний перегин: гіпертрофований розвиток отримали галузі рослинництва, зорієнтовані на виробництво експортоорієнтованої сільськогосподарської сировини, а в окремих регіонах поголів'я великої рогатої худоби є меншим, ніж у часи Другої світової війни [14, с. 11—12]. Сировинна спеціалізація експорту унеможлиблює сталий розвиток економіки, який має бути стратегічною метою України. Ключовим завданням, яке стоїть перед державою, є перехід від сировинно-боргової моделі економіки до виробничо-інвестиційної.

Дослідимо динаміку припливу сум ПІІ (акціонерного капіталу) в сільському, лісовому та рибному господарстві за регіонами України в 2015—2019 рр. (табл. 3).

Аналіз даних показує, що в 2015—2019 рр. лідерами за припливом сум ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство стабільно є м. Київ (у 2015—2018 рр.) з найбільшими частками надходження у загальному підсумку від 20,0% у 2015 р. до 35,3% у 2018 р., Київська (від 14,1% у 2017 р. до 18,4% у 2016 р.), Івано-Франківська (від 10,9% у 2017 р. до 18,3% у 2019 р.), Львівська (від 5,6% у 2018 р. до 8,5% у 2019 р.), Вінницька (від 3,4% у 2018 р. до 5,2% у 2016 р.), Дніпропетровська (3,2% у 2016 р. до 6,2% у 2019 р.) області. Останні п'ять місць посідали Закарпатська (від 0,4% у 2016—2017 рр.), Одеська (від 0,3% у 2018 р. до 0,6% у 2016 р. і 2019 р.), Кіровоградська (0,2% у 2017 р. до 1,5% у 2015 р.), Луганська (від 0,1% у 2017—2018 рр. до 0,4% у 2015 р.), Донецька області.

У п'яти областях спостерігався темп приросту надходження сум ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство: Чернігівської — на 16,1%, Полтавської — на 7,8%, Житомирської — на 6,2%, Волинської — на 4,3%, Миколаївської — на 2,5%. Так, на початок 2019 р. у порівнянні з

Таблиця 4. Частка прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в сільському, лісовому та рибному господарстві у загальному обсязі інвестицій за регіонами України в 2015—2019 рр. (на початок року; відсотків)

Регіони	2015	2016	2017	2018	2019	01.07.2019
Україна	1,6	1,6	1,9	1,8	1,4	1,6
Вінницька	13,9	13,7	13,5	10,0	10,0	8,3
Волинська	5,6	5,1	4,9	5,2	6,7	6,3
Дніпропетровська	0,5	0,4	0,6	0,7	0,7	0,6
Донецька	0,5	0,2	0,1	0,1	... ¹	... ¹
Житомирська	6,4	6,5	8,7	8,8	9,1	8,8
Закарпатська	0,9	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
Запорізька	0,8	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4
Івано-Франківська	8,5	7,8	7,7	7,7	7,6	7,7
Київська	5,2	5,8	5,4	5,3	4,6	4,8
Кіровоградська	12,9	2,8	2,2	2,8	2,8	5,6
Луганська	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Львівська	3,7	3,6	4,2	3,5	3,3	3,6
Миколаївська	3,4	2,5	2,4	2,1	4,1	4,4
Одеська	0,4	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
Полтавська	1,0	1,2	1,1	1,4	1,3	1,2
Рівненська	8,6	4,5	2,4	1,7	2,5	2,4
Сумська	3,2	3,9	3,5	3,6	3,5	3,4
Тернопільська	13,7	13,5	9,0	10,2	6,1	5,9
Харківська	1,3	1,1	2,0	1,7	2,6	8,4
Херсонська	11,4	10,4	10,6	7,2	4,1	4,4
Хмельницька	9,2	6,3	6,4	5,9	3,6	3,6
Черкаська	4,0	4,8	4,6	5,2	6,1	5,7
Чернівецька	15,3	17,1	17,0	2,8	5,1	4,6
Чернігівська	8,7	11,9	4,6	2,8	3,6	4,4
м.Київ	0,7	0,6	1,2	1,2	... ¹	... ¹

Примітка: ¹ Див. виноску до таблиці 3

Джерело: складено і розраховано авторами на основі [7] та офіційних сайтів Головних управлінь статистики областей та м. Києва.

2015 р. обсяг надходження суми ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство Чернігівської області збільшився на 7138,6 тис. дол. США, тобто у 1,8 рази. У 2015 — 2019 рр. у середньому щорічно обсяг суми ПІІ складав 11683,14 тис. дол. США. Щорічно обсяг суми ПІІ збільшувався в середньому на 1784,65 тис. дол. США. Абсолютне значення 1% приросту обсягу суми ПІІ складало 118,536 тис. дол. США. На початок 2018 р. у порівнянні з 2015 р. обсяг надходження суми ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство м. Києва збільшився на 82628,2 тис. дол. США, тобто у 1,7 рази. У 2015 — 2018 рр. у середньому щорічно обсяг суми ПІІ складав 156072,6 тис. дол. США. Щорічно обсяг суми ПІІ збільшувався в середньому на 27542,733 тис. дол. США. Середній темп зростання показника складав 118,9%, а середній темп скорочення — 18,9%. Абсолютне значення 1% приросту обсягу суми ПІІ складало 2048,0 тис. дол. США.

У двадцяти регіонах спостерігався темп скорочення надходження сум ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство, зокрема, у Черкаській області — на 0,4%, Закарпатській — на 1,5%, Івано-Франківській і Дніпропетровській — на 3,4%, Чернівецькій — на 31,6%, Кірово-

градській — на 32,2%, Рівненській — на 37,3%. Так, на початок 2019 р. у порівнянні з 2015 р. обсяг надходження суми ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство Рівненської області зменшився на 17672,9 тис. дол. США, тобто у 6,5 рази. У 2015 — 2019 рр. у середньому щорічно обсяг суми ПІІ складав 7822,06 тис. дол. США. Щорічно обсяг суми ПІІ зменшувався в середньому на 4418,225 тис. дол. США. Абсолютне значення 1% приросту обсягу суми ПІІ складало 22,422 тис. дол. США.

За найбільшими частками сум ПІІ (акціонерного капіталу) в сільському, лісовому та рибному господарстві у загальному обсязі інвестицій за регіонами України в 2015 — 2019 рр. лідерами є такі області: Вінницька (від 10,0% у 2018—2019 рр. до 13,9% у 2015 р.), Тернопільська (6,1% у 2019 р. до 13,7% у 2015 р.), Чернівецька (2,8% у 2018 р. до 17,1% у 2016 р.), Житомирська (6,4% у 2015 р. до 9,1% у 2019 р.), Херсонська (4,1% у 2019 р. до 11,4% у 2015 р.), Івано-Франківська (7,6% у 2019 р. до 8,5% у 2015 р.). Останні п'ять місць посідали такі області: Закарпатська (0,7% у 2016—2017 рр. до 0,9% у 2015 р.), Запорізька (0,4% у 2017—2019 рр. до 0,8% у 2015—2016 рр.), Дніпропетровська (0,4% у 2016 р.

до 0,7% у 2018—2019 рр.), Одеська (0,1% у 2018 р. до 0,4% у 2015 р.), Луганська (0,2% у 2016—2019 рр. до 0,4% у 2015 р.), Донецька (менше 0,1% у 2019 р. до 0,5% у 2015 р.) (табл. 4).

Деревообробна галузь економіки має стати структуроутворюючим ядром розвитку лісозабезпечених регіонів непромислової спеціалізації. Так, у Поліський і Карпатський економічних регіонах лісове господарство та переробка деревини є базовими галузями господарського комплексу. Чітка висхідна тенденція в динаміці ПІІ у переробні ланки лісового сектора мала у 2010—2014 рр. і після дворічного падіння обсягів іноземних інвестиційних вливань почала спостерігатися у 2016—2018 рр.. Зокрема, в 2010 р. сума ПІІ становила 443 млн дол. США, у 2014 р. — 534 млн дол. США, у 2016 р. — 401 млн дол. США, у 2018 р. — 536 млн дол. США [15, с. 6].

Значна диспропорційність у рівнях розвитку регіонів України (ВРП, зайнятість, промислова продукція, продукція будівництва, експорт і імпорт товарів, капітальні інвестиції, ПІІ, середня заробітна плата, особистий дохід) засвідчує неінклюзивність існуючої моделі національної економіки. Надмірно високі рівні диференціації середньодушових показників розподілу матеріального капіталу (інвестицій) та валового випуску поєднуються із вельми помірною диференціацією рівнів доходів, що є показником значного розриву між економічною результативністю регіонів та якістю життя регіональних громад. Показовою є вкрай висока частка м. Києва за кожним із показників, що відображає надмірний рівень централізації економіки [16, с. 16].

Проблеми залучення ПІІ в економіку України та Одеської області розглядалися також авторами статті [17].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки:

— у сучасний період нестабільної національної економіки особливого значення набуває ефективна регіональна інвестиційна політика, яка повинна зменшити негативні наслідки територіальних диспропорцій соціально-економічного розвитку, позитивно вплинути на розвиток регіонів в умовах глобалізації. Незначні масштаби суми ПІІ в сільське, лісове та рибне господарство не мають суттєвого впливу на стан його функціонування і не сприяють розв'язанню пріоритетних завдань розвитку;

— на активізацію залучення ПІІ в економіку регіонів суттєво впливає стан їх інвестиційної привабливості. Одним з механізмів ефективного впровадження ринкових умов є реалізація Програм соціально-економічного та культурного розвитку областей, в яких окреслені пріоритетні цілі, основні завдання та заходи економічного (зокрема, інвестиційної політики та зовнішньоекономічної діяльності), соціального та культурного розвитку регіонів на короткостроковий період з урахуванням сучасних реформ децентралізації;

— для системного відродження сільських територій України необхідно стимулювати залучення ПІІ, які впливають, зокрема, на можливість структурної перебудови сільського господарства, ефективність залучення в міжнародний поділ праці, впровадження сучасних інноваційних технологій, зростання обсягів виробництва одночасно з покращенням якості продукції, на раціональне природокористування та відновлення природних ресурсів;

— не сприяють значному припливу іноземного інвестування, зокрема, висока ризиковість галузі з відносно низьким рівнем прибутковості порівняно з іншими галузями економіки, уповільнена оборотність коштів на виробничій стадії, відсутність дієвих заходів щодо створення сприятливих умов для експорту сільськогосподарської продукції.

4 жовтня 2019 року Верховна Рада України схвалила затверджену Урядом п'ятирічну Програму діяльності Кабінету Міністрів України (постанова від 29.09.2019 № 849). Програмою визначено пріоритетні цілі Уряду, шляхи їх досягнення та встановлено до кожної цілі ключові показники ефективності. В Програмі заплановано, зокрема, таке:

— зростання економіки (ВВП) за цей період на 40%. Для цього в наступному році треба зрости на 5%, і кожний наступний рік — на 7%;

— залучення 50 млрд дол. США іноземних інвестицій;

— усі надходження мають поділятися за принципом: 70% — інвестування в розвиток економіки і 30% — на соціальні програми;

— скорочення державного боргу по відношенню до ВВП до 40% на кінець 2024 р.;

— забезпечення дієвої фінансової підтримки експорту за рахунок ефективного функціонування Експортно-кредитного агентства в Україні. Створення умов для зменшення сировинної спрямованості експорту, збільшення обсягів та питомої ваги в його структурі товарів з середнім та високим рівнем переробки та оданої вартості [18].

Подальшого дослідження потребує аналіз умов підвищення рівня інвестиційної привабливості іноземного інвестування в сільське, лісове та рибне господарство, розширення та поглиблення євроінтеграційних інвестиційних зв'язків.

Література:

1. Кундєєва Г.О., Андреюк Н.В. Стан та тенденції залучення іноземних інвестицій в економіку України / Г.О. Кундєєва, Н.В. Андреюк // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. — Вінниця: ВНТУ, 2013. — 368 с. — С. 180—182.
2. Полетаєв О.О. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в економіку України / О.О. Полетаєв // Інвестиції: практика та досвід. — 2013. — № 10. — С. 21—27.
3. Зовнішній борг України на кінець II кварталу 2019 року / Статистика зовнішнього сектору // Національний банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36693528>
4. Рябошлик В. Незручні думки щодо НБУ та Уряду. Україні давно переходити на валюту євро. Навіщо економічне зростання, коли є доларові надвідсотки / В. Рябошлик // Економіст. — 2019. — № 6. — С. 13—16.
5. Патица Н.І. Іноземні інвестиції в сільському господарстві України: сучасний стан та вплив на його розвиток [Електронний ресурс] / Н.І. Патица // Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 5. — С. 26—31. — Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/7.pdf
6. Корж Н.В., Бондарчук С. Проблеми регіонального економічного розвитку в контексті ринкових реформ / Н.В. Корж, С. Бондарчук // Восьма Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Актуальні проблеми сучасної науки" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/2008/09/page/3/>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Пашков М., Машовець К., Гончар М. [та ін.] Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання / М. Пашков, К. Машовець, М. Гончар [та ін.] // Національна безпека і оборона. — 2019. — № 1 — 2. — С. 2—109.
9. Валовий регіональний продукт у 2017 році: стат. зб. / За ред. І.М. Нікітіної // Державна служба статистики України. — Київ, 2019. — 158 с. — Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/04/zb_vrp_2017.pdf
10. Статистичний щорічник України за 2017 рік / За ред. І.Є. Вернера // Державна служба статистики України. — Київ, 2018. — 541 с. — Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_seu2017_u.pdf
11. Чисельність наявного населення України на 1 січня 2019 / [відп. за вип. М.Б. Тімоніна] // Державна служба статистики України. — 2019. — 83 с. — Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2019/zb_chnn2019.pdf
12. Безус Р.М., Маніло А.В. Особливості банківського фінансування аграрних підприємств / Р.М. Безус, А.В. Маніло // Агросвіт. — 2014. — № 1. — С. 27 — 30. — Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/1_2014/7.pdf
13. Павлов О.І. Без розвинутого сільського розвитку Україна не має майбутнього! / О.І. Павлов // Економіст. — 2019. — № 2. — С. 2—6. — Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/17953-oleksandr-pavlov-bez-rozvinutogo-slskogo-rozvitku-ukrayina-ne-maye-maybutnogo.html>
14. Голян В.А. Сфера природокористування у технологічно периферійній Україні. Які інституціональні перетворення на часі / В.А. Голян // Економіка. — 2018. — № 12. — С. 11—12.
15. Голян В.А. Яким буде новий цикл у лісовій політиці України? / В.А. Голян // Економіст. — 2019. — № 6. — С. 1—12.
16. Жаліло Я.А., Жук В.І., Снігова О.Ю., Філіпенко А.О., Шевченко О.В. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь / Я.А. Жаліло, В.І. Жук, О.Ю. Снігова, А.О. Філіпенко, О.В. Шевченко // Ін-т суспільно-економічних досліджень. — Київ, 2017. — 76 с. — Режим доступу: https://iser.org.ua/uploads/pdf/big%20Reg%20politic%20na%20sayt_.pdf
17. Чернишев В.Г., Окара Д.В., Ковальова І.А. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку Одеської області / В.Г. Чернишев, Д.В. Окара, І.А. Ковальова // Ефективна економіка [Електронне наукове фахове видання]. — 2019. — № 9. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7125>. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.53
18. Програма діяльності Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] / Урядовий портал. — Режим доступу: <https://program.kmu.gov.ua/>

References:

1. Kundieieva, H.O. and Andreiuk, N.V. (2013), "Status and tendencies of attraction of foreign investments in the economy of Ukraine", *Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsijno-investytsijnykh protsesiv v Ukraini: Materialy*

mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Current Trends in the Development of Financial and Innovation and Investment Processes in Ukraine: Proceedings of an International Scientific and Practical Conference], VNTU, Vinnytsia, Ukraine, pp. 180—182.

2. Polietaiev, O.O. (2013), "Financial aspects of attracting foreign investments in the economy of Ukraine", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 10, pp. 21—27.

3. National Bank of Ukraine (2019), "Ukraine's external debt at the end of Q2 2019", available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36693528> (Accessed 15 Oct 2019).

4. Riaboshlyk, V. (2019), "Annoying thoughts about the NBU and the Government. Ukraine has long been switching to the euro. Why economic growth when there are dollar surpluses", *Ekonomist*, vol. 6, pp. 13—16.

5. Patyka, N.I. (2018), "Foreign investments in Ukrainian agriculture: current state and impact on its development", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 5, pp. 26—31, available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/7.pdf (Accessed 15 Oct 2019).

6. Korzh, N.V. and Bondarchuk, S. (2008), "Problems of regional economic development in the context of market reforms", *Vos'ma Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia "Aktual'ni problemy suchasnoi nauky"* [Eighth International Scientific and Practical Internet Conference "Actual Problems of Modern Science"], available at: <http://intkonf.org/2008/09/page/3/> (Accessed 15 Oct 2019).

7. State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 27 July 2018).

8. Pashkov, M. Mashovets', K. and Honchar, M. (2019), "Donbass war: realities and prospects of settlement", *Natsional'na bezpeka i oborona*, vol. 1—2, pp. 2—109.

9. State Statistics Service of Ukraine (2019), "Gross regional product in 2017", available at: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/04/zb_vrp_2017.pdf (Accessed 15 Oct 2018).

10. State Statistics Service of Ukraine (2018), "Statistical Yearbook of Ukraine for 2017", available at: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_seu2017_u.pdf (Accessed 15 Oct 2018).

11. State Statistics Service of Ukraine (2019), "Population of Ukraine as of January 1, 2019", available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2019/zb_chnn2019.pdf (Accessed 15 Oct 2018).

12. Bezus, R.M. and Manilo, A.V. (2014), "Features of bank financing of agricultural enterprises", *Ahrosvit*, vol. 1, pp. 27—30, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/1_2014/7.pdf (Accessed 15 Oct 2019).

13. Pavlov, O.I. (2019), "Without developed rural development, Ukraine has no future!", *Ekonomist*, vol. 2, pp. 2—6, available at: <http://ua-ekonomist.com/17953-oleksandr-pavlov-bez-rozvinutogo-slskogo-rozvitku-ukrayina-ne-maye-maybutnogo.html> (Accessed 15 Oct 2019).

14. Holian, V.A. (2018), "Sphere of nature management in technologically peripheral Ukraine. What are the institutional transformations in time", *Ekonomika*, vol. 12, pp. 11—12.

15. Holian, V.A. (2019), "What will be the new cycle in Ukraine's forest policy?", *Ekonomist*, vol. 6, pp. 1—12.

16. Zhalilo, Ya.A. Zhuk, V.I. Snihova, O.Yu. Filipenko, A.O. and Shevchenko, O.V. (2017), *Nova rehional'na polityka dlia novoi Ukrainy* [New Regional Policy for a New Ukraine: An Analytical Report], In-t suspil'no-ekonomichnykh doslidzhen', Kyiv, Ukraine, available at: https://iser.org.ua/uploads/pdf/big%20Reg%20politic%20na%20sayt_.pdf (Accessed 15 Oct 2019).

17. Chernyshev, V.H. Okara, D.V. and Koval'ova, I.L. (2019), "Analysis of foreign direct investment in the economy of Odessa region", *Efektivna ekonomika*, vol. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7125> (Accessed 15 Oct 2019).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), "Program of activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine", available at: <https://program.kmu.gov.ua/> (Accessed 30 Sept 2019).

Стаття надійшла до редакції 22.10.2019 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73